

בעזה"י

ס פ ר

שאלות ותשובות

משפטיך ליעקב

בירורים ופלפולים ותשובות להלכה

על ארבע חלקי שלחן ערוך

אשר השאיר אחריו ברכה כ"ק אדמו"ר נר ישראל,
שהאיר עיני תלמידים רבים בתורתו וצדקתו,
ה"ה הרב הגאון המפורסם צדיק חסיד ועניו

כקש"ת מרן **יעקב יחזק'י** זצלה"ה גרינוואלד

בן הגה"ק המפורסם מרן משה בן עמרם זצלה"ה אבדק"ק חוסט
בעמח"ס ערוגת הבשם זי"ע.

שהי' אב"ד ור"מ בק"ק ליקוב, צעהלים, באנפי הוניאד,
ולאחרונה בקהל עד"י פאפא יע"א, ושמ"כ

בעמח"ס ויגד יעקב על התורה ומועדים, אגודת אזור על הגדה ש"פ, ועוד: חבורים

ונלוה אליו

קונטרס על הלכות טריפות ועל הלכות מקואות

מכ"ק רבינו המחבר זי"ע

ובתוכם הערות, בירורים ופלפולים בשיטות הפוסקים ראשונים ואחרונים
וגם לרבות תשובות להלכה בשם

ויען יוסף

מבן המחבר ה"ה הגאון הגדול פאר הדור והדרו, נ"י עה"י פה"ח ציס"ע

כקש"ת רבי יוסף גרינוואלד שליט"א

האדמו"ר נאב"ד מפאפא

כעת בעי"ת ברוקלין יע"א.

כל אלה סודרו וחברו יחדיו ויצאו לאור בצירוף הארות והערות

בחמלת ה' עלי — מנאי תלמידם שהתאבק בעפר רגליהם.

יעקב יצחק ניימאן

רב דחסידי בעלזא ומחזיקי הדת בעיר מאנטריאל, יע"א, קנדא

עיה"ק ירושלים תובב"א

שנת תשל"ז לפ"ק

סורו מעל אהלי אנשי אג"י עכ"ל הרם ז"ל, ומתוך דבריו יש לראות ולהבין היכן הדברים מגיעין, והנה זה לפני כמה שנים יצא קול קורא משר התורה הגה"ק בעל לבו"מ תשובה ארוכה ומברר עפ"י הלכה שאין רשאים להתחבר עם אג"י, (כעת אין בידי התשובה ההוא, עכ"פ מי שרוצה להתחבר אל האגודה צריך מקודם לסתור דברי הגאון ז"ל עפ"י הלכה) וגם הועד הכללי של יראים דמדינתנו ועד המאה שמהם הי' רבנים משנת תרפ"ד גורו אומר ופרסמו מודעה רבה בזה"ל אינני רשאי לשום איש פרטי ולא לשום חברה ולא לשום קהלה קדושה לא בכלל ולא בפרט להתאחד עם אג"י ולא לשלם להם מס עכ"ל, ושנו דבריהם באסיפה דתודש כסליו משנת תרצ"ג ושלשו דבריהם באסיפה ביום ג' תרצ"ו והחליטו שאין בכוחם לבטל החלטת הועד הכללית דתרפ"ד, ע"כ מי הוא בדור הזה שיעזו פניו לבטל דברי הגדולים הנ"ל אשר דבריהם כמו שהזכירו אותנו רז"ל הזהירו מגחלתם שלא תכזה, ואנחנו מחויבים לקבל דבריהם באימה ובידאה אפי' הי' אומרים על ימין שהוא שמאל ומכש"כ שאומרים באמת על שמאל שהוא שמאל ורוח הי' דבר במ ובדאי כיונו אל האמת ובעיניי פקוחות ראו את הנולד.

והנה ידעתי גם ידעתי שרבים וגם שלמים מתחכמים ואומרים שעכשיו נשתנו העתים ומחמת צוק העתים בעוה"ר שכל יום קללתו מרובה מחברו ר"ל והדבר נוגע ממש לפיקוח נפש ומחויבים להציל את עצמם בכל מה דאפשר ע"ז אני שואל לאותן המשתדליו בכל תוקף להתחבר לאג"י ויסוד דבריהם שמחויבים לחזק באה"ק הישוב החרדי, מדוע ל"ז הסכמתם לחבר למפלגת המזרחי? הלא כמו אג"י כן גם הוא הלא לפראגראם שלהם "ארץ ישראל לעם ישראל עפ"י תורת ישראל" ואין אחד מהם שואל ומסתפק אם להתחבר עם המזרחי מחמת פקוח נפש? אלא ודאי טעמם ונימוקם מפני שגלוי וידוע להם שאע"פ שמעיקרא לפני כמה שנים כשנתיסדו המזרחי הי' ביניהם כמה גדולים ויראים שהחזיקו בשיטתם, אבל רוב חכמי ישראל ראו את הנולד שהמזרחי והציונים נתיחדו באגודה אחת, וכן נתקיים כאשר אנו רואים, וא"כ גם עתה שאנו רואים ושומעים שזה במשלש חדשים שאג"י עובדת עבודתה ביחד עם מפלגי המזרחי של הציונים הלא בודאי הסכנה מרחפת שברבות הימים יעשו כולם אגודה אחת עם המזרחים של הציונים, והנה אין רצוני דרכי להפיש ולבקר אחרי מומין שבסתר אשר נשמע מקול מלחשים ומדברים על האג"י, אך מה שאנו יודעים מומין שבגלוי א"א להעלים עין, ואחד מהם מה שעשו בארה"ק לשנות סדר החינוך תנוקת שב"ר במה שיסדו בתי ספר של 8— קלאסען עפ"י שיטתם הגרמנית תורה ודרך ארץ שנאסרו מכל גאוני אה"ק מוסדי דור ודור ולא זה בלבד שלא קבלו עליהם חומרא מקום שהלכו לשם אף גם זאת שלא הסתפקו

ויאמר בכל יום פ' וישלח כנדפס בסידורים למוצש"ק, גם יאמר בכל יום לכה"פ ח"י קפיטל תהלים, ולהפריש איזה פרוטות לצדקה לנשמת ר"מ בעל הנס זי"ע, ולפרש בקשתו אפי' בלשון אשכנז, וכן בעת פתיחת הארון קודש לאחר תפילת בריך שמי' וכו' יאמר בקשתו, והש"י ימלא כל משאלות לבו לטובה ולברכה, ויקויים בו יברכה הי' מציון וראה בטוב ירושלים כל ימי חייד וכו' בכלל כל ישראל.

כעתירת לב ונפש ידידו הנאמן המשתתף בצערו, עומד ומצפה לשמוע ממנו בשו"ט בכלל כל ישראל, המבטיחו עוד הפעם שלא יוכל שום איש להרע לו רק למעשה"ש יהי' תמיד בשמחה ואז טוב לו כל הימים.

הק' יעקב יחזק' גרינוואלד

שלום וברכה, ברבי"ו והמשכה, עם קרני הצלחה, לשה פזורה נדחה, ונס יגון ואנחה, ובתוכם כ' אהובי ש"ב ידי"נ ריע כאח לי, הרב החו"ב גדול בתורה ומהולל בתשבחות כש"ת מו"ה אברהם אבלי הכהן הארטשטיין נ"י אבן יקר בקה"י ראב"י יע"א.

ע"ד שאלתך ובקשתך בשם כמה תלמידים וידידים לחוות דעתי העני' בענין הנוגע לכלל ישראל אם להתחבר עם חברה "אגודת ישראל העולמי" ובפרט בצוק העתים הללו הש"י ירחם.

אהוביי תלמידים יקרים ידיד נפשי ידעתי כמים פא"פ כי נפשכם קשורה בנפשי ע"כ האמת אגיד לכם את אשר בלבבי הגם שידוע כי מעולם הייתי נחבא אל הכלים ומנעתי עצמי בכל מה דאפשר לחות דעתי בענין הנוגע לכלל ישראל, ובפרט בענין נשגב ונורא כזה אשר יש מיימינים ומשמאילים, והי' ראוי לשמוע קודם הדק היטב טענת שני הצדדים ואח"כ להכריע ולחנות דעתי העני', אבל יען כי השואלים משכימים לפתחי יום יום ואצים עלי לאמור כי השאלה היא נחוצה לשעה ועכ"פ אגיד להם דעתי ע"כ החרש להתאפק לא אוכל דלא נימא מדשתקי רבנן ש"מ דניחא להו, והנה אין לי לחדש דבר רק גאמן עלי הדיין הבורא ית"ש שציונו בתוה"ק ועשית עפ"י הדבר אשר יגידו לך וכו' לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל ואמרו רז"ל אפי' יאמרו לך על ימין שהוא שמאל וכו', והנה לפני כמה שנים בעת שהתחיל להופיע בית האגודה בעולם אז כתב הגה"ק ר"י גר"ון זצ"ל אבדק"ק סאטמאר (שידוע שהי' איש קדוש מפורסם בעולם בלי שום פניו) וז"ל בתשו' זכרון יודא חאו"ח סי' ר' ולא תשמעו לבעלי חברה אגודה ולהיות אתם בחברתם שהתחברות הזה הוא למכשול גדול ולמזכרת עון למל ב"י ח"ו מיד ולדורות וכו' וסיום דבריו שם שמחויבים ללבוש קנאות גבר ירא ד' ויצעק בקול גדול

מכתבים

דברים שהי' מכוסים ממני שהאגודה אינה כפי רוח ישראל סבא קבלת אבותינו אשר גדלו אותנו ורוח חדשה כלומר רוח הזמן נוספה בקרבם, וכאשר הייתי נבוך בזה הופיע בקרבי גמרא הנ"ל דב"ב דאיבעי' להו אמרה או לא אמרה ופשוט הגמ' דאמרה ומהאי קרא צדיקים ילכו בם וכו' עיי"ש, ובפרט הציקתני רוח בטני בשמעתי כי נתקיים בעוה"ר ותבואו ותטמאו את ארצי ויסדו שם גימנאזיום וכו' או לאזנים שכך שומעות, ומה שמעכת"ה מלמד זכות עליהם שגם בקהלות יראים עשו שולען, שאני הכא דגזירות הוא, אבל התם וכו' ולא עוד אלא שהם בעצמם כותבים בשטאטיסטיק שלהם כי שלשה ושלשים אחוזים של מבקרי השול הנ"ל המה מבני ירושלים, גם ע"ז יאמר אין כאן לא דוברים ולא יער וכו' כמו שאמר על המתיתבתא דווארשא? מאמין אני באמונה שלימה שאם הי' הגה"ק בעל חפץ חיים זצ"ל והגה"ק רח"ע זצ"ל הי' יודעין מזה הי' צועקין זעקה גדולה ומרה, ע"כ מאוד מאוד יש לחוש שבמשך הימים יעשו האגודים והמזרחים אגודה אחת, אמת הדבר מש"כ במשל שאם רואין בית גדול שנשרף ורוצין לכבות במים וכו' וגם אני אפתח במשל פי במשל הנ"ל ממש, והגע עצמך אם אני רואה בית גדול שמצד א' נאחו בו אש אבל אין לי רק מעט מים באופן שלא אוכל לכבות התבערה רק לפי שעה ויש לחוש שלאחר זמן מה יתעורר עוד הפעם אש להבה ויבעיר את כל חומות העיר הלא מוטב שאשפור המים על אותו הצד שעדיין לא נאחו בו האש כדי שלא יתפשט האש להלאה, והגם שע"ז ישרוף חצי הבית למשל, כן בנ"ד אם אני מיסד האגודה אפשר (רק אפשר) אני מציל אותו לפי שעה מן כת הציונים אבל רק לפי שעה כי אפשר שבמשך הזמן אולי בזמן קצד גם הוא ישאף מאויר הציונים וישתקע שם ח"ו כי כל באי' לא ישובו, א"כ מה לעשות הלא מסתברא דשב וא"ת עדיף, ומה שכתבת שכל ההתנגדות נגד האגודה היא רק שלא ילמדו מנהגי דייטשלאנד, וכעת כבר נתבטל דייטשלאנד וכו' לא כן בני אדרבא עכשיו נתייסד מנהגי דייטשלאנד באוצינו הקדושה, והסכנה עוד יותר ויותר כי עד עכשיו למשל היראים ובפרט בני חסידים במדינתינו אונגארין הי' יודעין שמנהגי דייטשלאנד אינו מתאים למנהגינו כגון פריזור' בראש או לילך בגילוי הראש שלהיראים בדייטשלאנד אין זה חסרון ולדידהו לא הוי מומא ולדידן הוא קלות ופריצות גדול, ולהטו"ז הוי איסור דאו' ובחוקותיהם לא תלכו אבל כעת שגם בארה"ק נוהגין כן, וגם הולכין שם נערים זבתולות יחד בשול שלהם בני י"ג י"ד שנה הסכנה גלוי שיומשכו וכבר הומשכו אחריהם בני ארה"ק ושאר ארצות ומסתמא קבלת הקול הקורא של הגה"צ משאמלוי שליט"א ומה נעמו דבריו הקדושים היוורדים מלב טהור ודבריו חיים וקיימים נאמנים ונחמדים, ומה שכתבת שצריך לברר הדבר ע"י עצת

בוה בבני' גרמני' בלבד אלא גם בני אה"ק ושאר מדינות פולין ואונגארין וכו' נלכדו בפח יוקשים, וגם המנהל שלהם מב"ס וכל המשגיחין המה דאקטארין, וכל היראים דאה"ק צעקו חמס ע"ז וציון במר תבכה ואין שומע להם ומי יודע מה יולד יום במשך הזמן בחינוך תשב"ר על ד"ז, וא"כ איפוא איך נוכל להסכים להתחברות להאגודה, ואפי' אם נאמר שספק השקל אם ההתחברות להאגודה היא ע"ד התורה או לא הלא אמרו רז"ל שאסור להכניס עצמו לספק סכנה ואם בסכנת הגוף אמרו כן מכש"כ בספק סכנת נפשות ומק"ו היכא דאיכא ודאי סכנת נפשות בודאי אסור ע"כ אין להתחבר עמהם כלל.

והנה ידעתי כי רבים אומרים לנפשי כי אני יושב בד"א של הלכה ואין אני בקי בטוב העולם ואת כל התלאה אשר מצאנו לאחב"י בצוק העתים האלה ע"כ אין דעתי מכרעת בענין הזה, אבל שאלתי את פני גאוני וצדיקי דורינו שליט"א והסכימו לדברי, וכבר כ' מרן הח"ס זי"ע בצואתו הק' אל תאמרו נשתנו העתים כי יש לנו אב זקן ית"ש אשר לא ישונה ולא ישתנה, ע"כ אל נא אחיי תרעו אנו אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים שיקוים בנו ב"ב ועשו כולם אגודה א' לעשות רצונך בלבב שלם וכו' אכ"ר.

השורות הללו אני כותב חוץ מביתי בבית חולים בתוך יסורים ר"ל בהפסקת הרבה השי"ת ירפאני ברפ"ש בתשאחב"י ע"כ אולי דברי הנ"ל אינם מסודרין כראוי בענין נשגב כזה אבל כמדומה שהרוצה לבקש האמת ימצא האמת בדברים הנ"ל וברצות ד' דרכי וירחיב גבולינו בהרחבת הדעת דקדושה בדעתי אי"ה להרחיב ולברר הדברים הנ"ל ממקור ספרי רבותינו ז"ל עפ"י הלכה.

כד' הנאנח והכואב מצפה לישועתם של ישראל שיקוים בנו ב"ב ישראל נושע בד' תשועת עולמים, בקרב הימים.

בין המצרים, הי' ברוב רחמיו קרנינו ירים, וילקט נפזרים, אל הר מרום הרים, ובתוכם אהובי ידידי תלמידי הרה"ג מפורסם לשבח ירא וחרד לדבר הי' כש"ת מו"ה וכו'.

מכתבו מגילה עפה כתובה פנים ואחור הגיעני ע"ג, ומכותלי דבריו ניכר שהמה דברים היוצאים מלב טהור ומשתתף הוא בצערן של ישראל ונכנסו ג"כ ללבי, אעפ"כ דעתי לא זזה ממקומה, כי ידעתי ידידי ידעתי מכל מש"כ, ובאמת הייתי חושב ומשתומם ימים ושעות אם לגלות דעת בפומבי וכדאמר ריו"ח בב"ב דף פ"ט אוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר, כי הלא ידעתי שכמה גדולים וטובים אשר קטנם עבה ממתני המה משבחין ומפארין האגודת ישראל וג"כ ידוע כי המה עושין טובות לכלל, ובפרט בצוק העתים הללו, אבל אוי לי אם לא אומר, אשר כעת גודע לי כמה

מכתבים

צדיקים כולם ברורים ואהובים רק בפרט א' צריך אתה להזהר ולהשמר מהם, היינו שלא תפול בפח יוקשים של בתי ספר שלהם וכו' האם לא אהי' בעיניו כמתעתע? צדיקים קדושים וטהורים וצריך להזהר מהם שלא יפול בפח שלהם? והלא ברור שבוודאי לא ישמע לדברי ובוודאי יתחבר עמהם בכל מכל כל, ובפרט כמדומה שאפי' כל הרוחות שבעולם לא יזיוו דעתך ע"כ לא ראיתי תכלית להתווכח עמך, והשי"ת יאיר עינינו ועינך להדריכינו בדרך האמת, ומש"כ ליסע לא"י ואראה בעיני את כל ונוכחת, אין אני רואה מזה שום תכלית דהלא הם אינם מכחישין כל הדברים ומודים הם שהשולין שלהם הם עפ"י חוקי ומנהגי אשכנז ולפי שיטתם כן היא דרך התורה ומה אוכל לראות שם יותר ממה שאני שומע.

ער"ה דשנת תש"א את רב"י פאפא יע"א.

אהובי חתני כבני הרב ר' דוד שליט"א עם כל הנלוים שליט"א.

בצפיתנו צפינו לקבל פניך על ר"ה הבעל"ט, אבל מה נעשה ודיו לעבד להיות כרבו, כמאחז"ל בחגיגה דף ד' רוי"ח כי מטי להאי קרא קבכי עבד שרבו מצפה לראותו יתרחק ממנו, ומסתמא כן הוא מה"ש שתתפללו בלב נשבר שם על גאולת וישועת ישראל כהאי עובדא דתלמיד גדול מתלמידי הבעש"ט זי"ע שנשאר ע"פ השדה ביוה"כ, וא"ל הבעש"ט דמן השמים עכבוהו כדי שיתפלל בלב נשבר מאור, ועי"ז נתבטלו כל הקטרוגין ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי נמכרתם שמה כי למחי' נשלחתם כנ"ל.

ותקבלו שנה טובה ומתוקה ותכתבו ותחתמו בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים ארוכים ולשלום דשנים ורעננים ונזכה לשנת גאולה וישועה כעתירת לונ"פ חותנך אוהבך הנאמן המשתתף בצעריכם עומד ומצפה לישועת ה' כהרף עין.

יעקב יחזקי'

הגדולים, הנה בודאי נכון ונחוץ הי' שלא יהי' נראה ח"ו כשתי תורות, אך עד שלא נתברר דעתי שלא להתחבר עם האגודה, והגם שבחורף העל"ט לא הייתי מתנגד בפומבי, אבל עכשיו נודע לי דברים שלא הייתי יודע ולא אוכל להאריך יותר כי עדיין לא שבתי לאיתני בעוה"ר השי"ת יחזקני ויאמצינו בתשאח"י אך כמדומה שבדברים הנ"ל גתיישבתי כל או רוב קושיות שהקשית עלי במכתבך ועכ"פ הודיעני אם עדיין אתה קשור ואגוד אל האגודה כמו עד עתה ואם יש לך איזה קושיות תוכל להציע לפני ואשוב לך כיד ד' הטובה עלי, אוהבך בלב ונפש מצפה לישועה ורחמים.

מכתב גועם יקרתך לנכון היגיעני והנה אני הרואה כי אתה אדוק וקשור ואגיד בקשר של קיימא ובעבותות האהבה באג"י, וכמה גדולים דברי חכו"ל אהבה מקלקלת השורה עד שיצאת מהליכה ומהגדר שלך לדון את כה"א לכף זכות ואתה תחשוב את מחו' הגה"צ דק"ק ש' שיש לו איזה נגיעה בהקול קורא שהדפיס ואני אומר שהגאון הנ"ל נאמן עלי כמו כל אותן הרבנים שמנית וספרת במכתבך הסמוכים לגבולך, הן בתורה והן ביר"ש והן בצדקת והן בחסידות וחלילה לחשוב אותו בכך, והנה אתה מודה שכל אותן הצדיקים הדבקים בשיטת האג"י המה מתנגדים לבתי ספר שלהם שבארה"ק, רק מפני פרט א' אינו כדאי להתנגד לכל שיטת האגודה, ידוע תדע בני יקירי שהתורה נדרשת מכלל ופרט, מכלל שהיא צריך לפרט ומפרט שהוא צריך לכלל, וביחוד בפרט זה נכלל כל הכלל ידוע שאין אנו צריכין לדאוג בעד הדור הזה שכבר נשרש בלבם אמונה הקדושה, ורק עיקר דאגתינו בעד הדור החדש אשר המה כאפרוחים שלא נפתחו עיניהם וכיון שכל היסוד היהודית הוא חינוך תשב"ר וכדכתיב חנוך וכו' גם כי יזקין לא יסיר וכו' ואיך נוכל לבנות בנין נאה ומפואר על יסוד שהיא מסוכן והגע עצמך אם יבא אחד ושואל אותי עצה אם להתחבר להאגודה, ולפי שיטתך אומר לו טוב מאוד להתחבר להם כי המה